
35es JORNADES
INTERNACIONALS PER A
PROFESSORAT DE CATALÀ

Catdubbers:
el doblatge com a
ferramenta didàctica
a l'aula de CLE

ALBA MARTÍNEZ ALARCÓN
UNIVERSITY COLLEGE CORK

La traducció en l'ensenyament de LE

“Transferència a una llengua d'arribada d'un text expressat per escrit en una llengua de partida diferent.” (Termcat)

“la traducció escolar, també anomenada **traducció pedagògica**, és un mètode destinat a facilitar l'adquisició d'una llengua, o, aplicada en nivells superiors, a perfeccionar l'estil. **No és en cap cas un fi per si mateix, sinó un mitjà**” (Delisle,1984)

S. XVIII-XIX

S. XIX-XX

1920-50

1960-70

MÈTODE DE LA GRAMÀTICA- TRADUCCIÓ

Anàlisi de normes gramaticals i aplicació en la traducció.
Ensenyament de llatí i grec.
Ensenyament deductiu.
Participació dels alumnes.

MÈTODE DIRECTE

Plantejament naturalista.
Ús exclusiu de L2.
Ensenyament inductiu.
Procés imitatiu i memorístic.

ENFOCAMENT ORAL

Mètode oral per a l'ensenyament d'anglès.
Gramàtica= estructura subjacent de la llengua oral i no un model abstracte.
Ensenyament situacional de la llengua.

ENFOCAMENT COMUNICATIU

Desenvolupament de la competència comunicativa.
Textos reals.
Interacció entre alumnes
L2 vehicle i objecte d'estudi.

La traducció en l'ensenyament de LE: desterrament

- L1 desapareix progressivament de l'aula de LE
- Desprestigi de la traducció pedagògica

La traducció en l'ensenyament de LE: recuperació

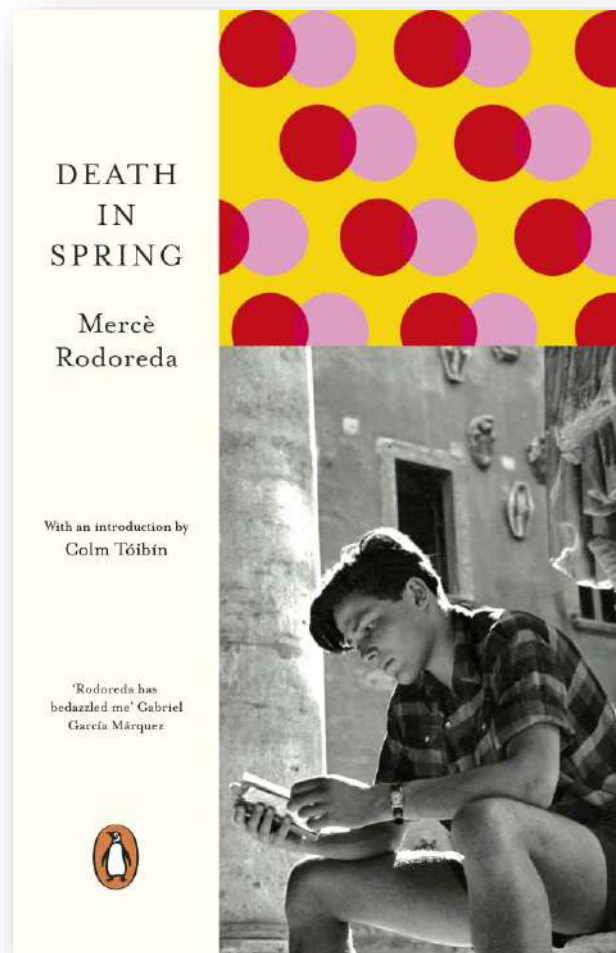
1990

Recuperació de la traducció com a una **ferramenta didàctica vàlida** (Duff (1989) i Hurtado Albir (1994)). Hi contribueix:

- L'establiment de la traducció com a una disciplina acadèmica independent
- Canvis en:
 - situació/percepció de la traducció en la societat (hi guanya presència)
 - enfocament de les reflexions al voltant de la traducció
 - concepció de la didàctica de la traducció
- Reconsideració del paper de la L1 en el procés d'aprenentatge de llengües estrangeres

Altres conceptes

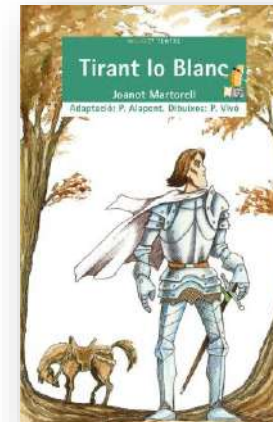
- Traducció directa (CAT-EN)
- Traducció inversa (EUS-EN)

Altres conceptes

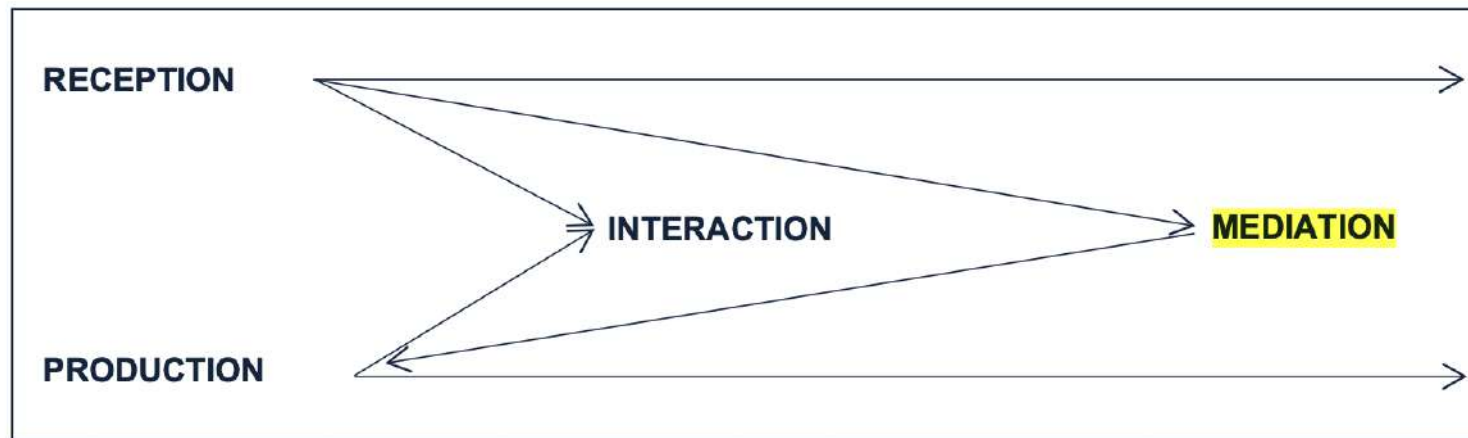
- **Traducció lingüística (*translation proper*):** interpretació de signes verbals mitjançant una altra llengua
- **Traducció intralingüística (*rewording*):** interpretació de signes verbals mitjançant altres signes de la mateixa llengua (sinònims, reformulació, adaptacions entre registres/varietats dialectals...)

Jakobson, R. (1959)

La **mediació** al MECR (CEFR): un pont lingüístic i cultural

- MECR (CEFR): Guia per a l'estandardització de l'aprenentatge, l'ensenyament i l'avaluació de LE a tota Europa.

- 4 tipus de **mediació**:
 - Lingüística
 - Cultural
 - Social
 - Pedagògica

Mediació al CEFR, 1998.

La TAV aplicada a l'ensenyament del CLE

Què és la TAV?

- La traducció audiovisual (TAV) és una modalitat general o varietat de traducció.
- No s'ha de considerar com a traducció especialitzada, com ara la jurídica o científica, sinó en relació d'oposició amb la traducció escrita i la traducció oral.

Martínez Sierra (2012)

- *Subtitulació (captioning)*

Pràctica lingüística que consisteix a oferir, generalment en la part inferior de la pantalla, un text escrit que pretén retre compte dels diàlegs dels actors i dels elements discursius que formen part de la fotografia o la banda sonora.

Modalitats de TAV

Martínez Sierra (2012)

Modalitats de TAV

- Subtitulació per a sords (accessibilitat)

Consisteix a presentar en pantalla un text escrit que ofereix un recompte semàntic d'allò que es diu, com es diu, qui ho diu i d'allò que s'escolta (música i sons ambientals) i els elements discursius que apareixen a la imatge.

Pereira (2005)

Modalitats de TAV

- **Audiodescripció**
(accessibilitat)

És una modalitat pensada perquè les persones cegues o amb problemes de visió puguin accedir al contingut audiovisual (teatre, cinema, TV). Una veu addicional descriu l'acció, el llenguatge no verbal, els escenaris i els vestuaris sense interferir amb la banda sonora principal.

Benecke (2004)

- Doblatge (*revoicing*)

Consisteix a substituir una banda sonora per una d'altra.

Modalitats de TAV

Martínez Sierra (2012)

Doblatge pedagògic i doblatge professional

	D. pedagògic (procés)	D. professional (producte)
La comunicació es produeix per diferents canals (auditiu i visual): sincronització i ajustament		
La traducció no es porta a terme només pel traductor, sinó pels actors, el director de doblatge/subtitulació, els ajustadors...		
Convencions pròpies entre professionals i espectadors.		
Necessitat de softwares especialitzats professionals		

Basat en Martínez Sierra (2012)

Mites i falses creences del doblatge

- ~~Més car i culturalment més pobre~~
- Potser més car (abaratiment) però no menys enriquidor
- ~~Pèrdua del contingut l'obra original ("mutilació")~~
- Es perd més informació als subtítols
- ~~Perjudica l'aprenentatge de llengües~~
- Fonamental per a la normalització lingüística i ferramenta didàctica
- ~~No estimula la lectura (la desencoratja?)~~
- Ni el doblatge ni la subtitulació tenen l'objectiu de promoure la lectura

En resposta a [@DoblatgeCatala](#) i a [@jonumedia](#)

No entenc el sentit del vídeo. Pregunto: pq no ens deixem de la tonteria del doblatge i subtitulem en català? Més econòmic i més cultural. El doblatge (encara que sigui en català) es una mutilació de la obra original. No?

9:07 a. m. · 14 de jul. de 2021 · Twitter for Android

9 de jul.

En resposta a [@DoblatgeCatala](#) i a [@disneyplus](#)

No tenir un estat. Però jo demanaria subtítols en català, no doblatge. Permet que aprenuem nous idiomes si volem. I estimula els hàbits lectors. I és més barat.

El fenomen *fandubber* a l'aula de CLE; **els** *catdubbers*

Cap a una proposta metodològica

- Aplicar la TAV a l'ensenyament de CLE: el doblatge
- Doblatge de ficció d'acord amb els interessos audiovisuals dels alumnes (*fan*)
 - També poden ser de productes de no-ficció (documentals, noticiaris, programes de TV)
- Traducció directa/inversa

Per què el doblatge?

Cap a una proposta metodològica

- FLEXIBILITAT I TRANSVERSABILITAT
 - Llengua i cultura (en context-realitat prefabricada)
 - Traducció directa/inversa
 - Activitats avaluables (totes les destreses, però sobretot la mediació i l'expressió oral)
 - A1-C2
 - Català com a L1 i L2
 - Diferents competències (lingüística, intercultural, TIC...)

Passos a seguir

Cap a una proposta metodològica

1. Establir-ne els objectius (*lingüístics, socioculturals, culturals...*)
2. Seleccionar el material audiovisual d'acord amb els objectius o el programa de l'assignatura (*preguntar als alumnes*)
3. Editar el material audiovisual (*si cal*). Ferramentes d'edició de vídeo: Shotcut, mòbil...
4. Dissenyar l'activitat (*quin tipus d'activitat és? forma part d'una unitat didàctica? és una tasca final o una activitat de repàs?*) i establir-ne la temporització (*quantes sessions hi vols dedicar? Treball a l'aula o a casa?*)
5. Instruccions per als alumnes (*síncrona o asíncrona*)
6. Demanar feedback prèviament i posteriorment mitjançant formularis anònims (*Google forms*)

Ferramentes en línia per al disseny d'activitats de doblatge

Clipflair. Aprenentatge de llengües mitjançant Revoicing & Captioning of Clips

- Projecte educatiu finançat per la UE des del 2011 fins el 2015* (amb la participació de la UAB i la UPF)
- Objectius:
 - Oferir un espai/plataforma oberta a una **comunitat ampla de docents, estudiants i creadors de materials de LE** per poder:
 - **interactuar i compartir recursos** (especialment interessant per a llengües que disposen de materials limitats en línia)
 - crear un **marc metodològic** per a l'aplicació de la subtitulació i el doblatge online on aprenents, docents i creadors de materials poden compartir informació.

Clipflair. Aprenentatge de llengües mitjançant Revoicing & Captioning of Clips

Consisteix en:

- **ClipFlair Studio:** Plataforma online que permet als usuaris (docents i aprenents) crear, pujar i accedir a activitats de subtitulació i doblatge per a aprendre LE
- **ClipFlair Gallery:** biblioteca de recursos que inclou al voltant de 350 activitats per a aprendre les 15 llengües del projecte (àrab, èuscar, català, xinès, anglés, estonià, grec, gaèlic, japonés, polac, portugués, romanés, rus, espanyol i ucraïnès)
- **ClipFlair Social:** comunitat online on aprenents, docents i creadors de materials poden compartir informació (fòrum).

Activity

Activity Gallery

For learners of: Catalan >

Ordenar: For learners of

Borrar todo

Buscar...

For learners of

Ordenar: Cantidad

- English 116
- Spanish 56
- Catalan 28
- Portuguese 27
- Chinese 26
- Any language 25
- Romanian 25
- Estonian 22

For speakers of

Language combination

Level

Estimated time (minutes)

From skills

To skills

AV skills

<p>La meva ciutat</p>	<p>Els números en Català</p>	<p>Obres per la ciutat de Barcelona</p>	<p>Gaudir del bany</p>	<p>Tapes típiques de Barcelona (Cap A2 CA)</p>	<p>La Trucada</p>
<p>Pràctica de passat perifràstic en català</p>	<p>Com es pronuncia en català...</p>	<p>Qui sóc? Qui ets?</p>	<p>Repassem l'ortografia de les tapes típiques de Barcelona</p>	<p>Panellets. Com fer-los?</p>	<p>ParaulesClau-Cap-A1-CA.clipflair</p>
<p>La Trucada</p>	<p>Qui sóc? Qui ets?</p>	<p>Castells y castellers</p>	<p>Viajar en Tram</p>	<p>Carta als pares</p>	<p>Escriu el nom de les peces de roba en català (solucionari inclòs)</p>
<p>Descobriu Barcelona a gambades</p>	<p>Fruita A1 Cap Cat Ro</p>	<p>Com s'hi va</p>	<p>Les peces de roba en català (expressió oral)</p>	<p>Aprèn el nom de les peces de roba en català</p>	<p>AlyaRed, exercici de traducció mèdica</p>
<p>Veus superposades en un documental de la Mona Lisa</p>	<p>AlyaRed, exercici de traducció a la vista</p>	<p>Aprenem termes mèdics (cardiologia) anglès>català</p>	<p>Subtitulació d'un documental sobre la Mona Lisa</p>		

Clipflair. Aprenentatge de llengües mitjançant Revoicing & Captioning of Clips

- Internet Explorer (versió antiga)
- Arxiu .clipflair (per corregir les activitats)
- Per què és important conèixer **Clipflair**?
 - El català hi va tenir un protagonisme destacat (3a llengua amb més presència)
 - Encara es pot aprofitar aquesta eina (bon exercici d'iniciació a la TAV aplicada)
 - Inspiració/model per a un projecte futur de creació d'una comunitat pròpia per recollir activitats de TAV per a l'ensenyament de CLE

Les nostres amigues les apps

MADLIPZ

- Android i iOS (registre)
- Biblioteca de vídeos + vídeos propis (0.4-0.20")
- Privacitat
- Permet descarregues (marca d'aigua)
- Negatiu:
 - Publicitat
 - Vídeos molt curts

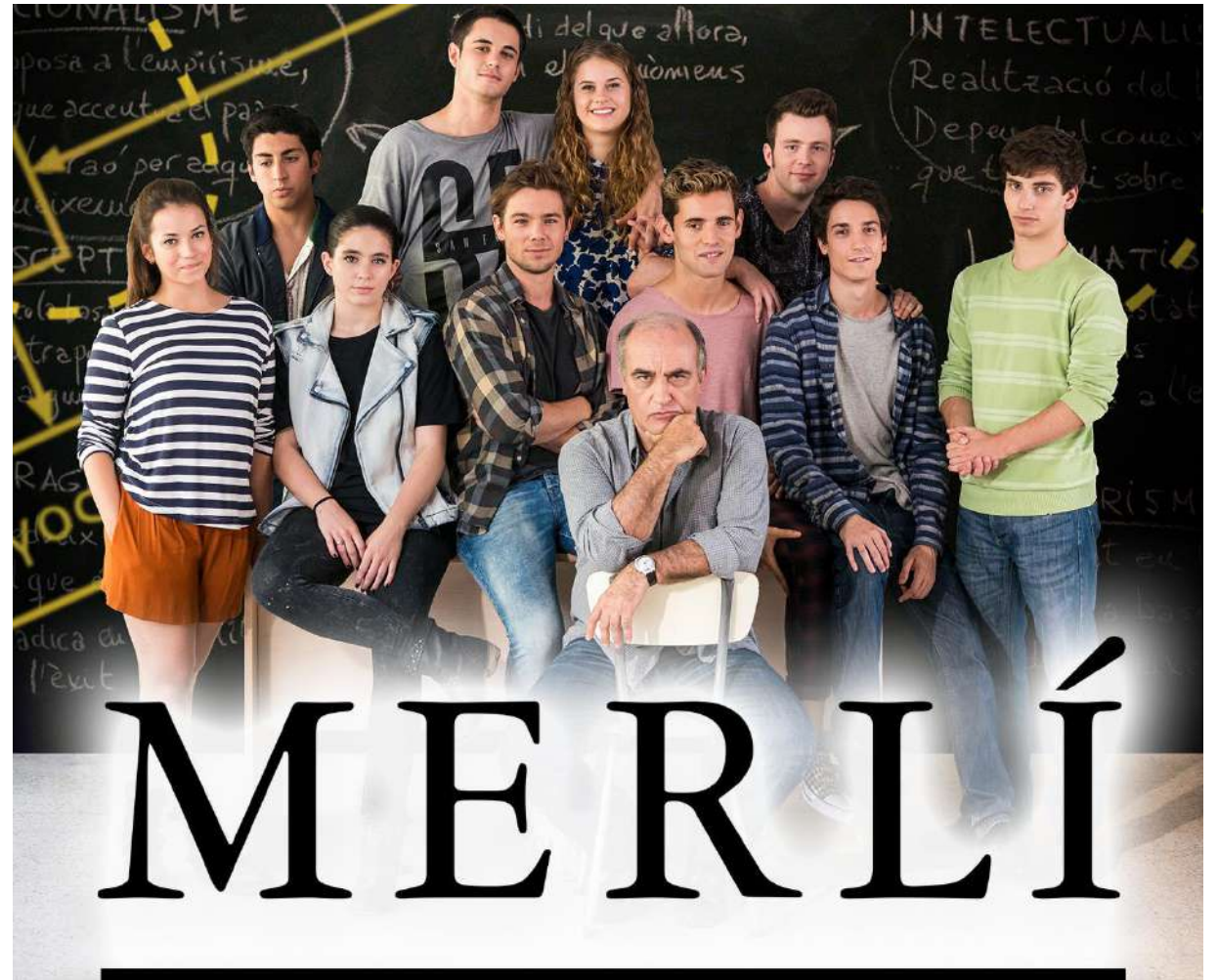

clipflair

Exemple pràctic 1: *Merlí*

- Recursos: Clipflair (vídeo + transcripció)
- Tipus de tasca: doblatge en grups de 2
- Traducció: intralingüística
- Contingut: sociolingüístic (les varietats dialectals)
- Destreses: comprensió lectora, comprensió oral, mediació escrita i oral
- Nivell: B1-B2

Clip

00:00:01 | 00:02:49

DOBLATGE

START	END	ROLE	AUDIO
00:00:01	00:00:02	Explico massa collons!	
00:00:04	00:00:05	Són uns plastes	
00:00:06	00:00:08	Haig de trencar amb aquest rol de professor enrollat.	
00:00:09	00:00:11	Els adolescents haurien de viure en un altre planeta.	
00:00:12	00:00:13	I que tornin quan hagin madurat.	
00:00:14	00:00:15	El problema no són ells, ets tu.	
00:00:16	00:00:17	Que si ara me'ls emporto a fer una classe a la cuina,	
00:00:19	00:00:20	que si fem un partit de futbol disfressats...	
00:00:22	00:00:25	Mira, Merlí, des del primer dia que vas arribar vas agafar el rol del profe guai, el profe divertit.	
00:00:26	00:00:27	I amb això vas posar en evidència la resta de professors	

ACTIVITAT 4

A continuació vos presentem dos fragments de vídeo de la sèrie de TV3 *Merlí* amb subtítols. A més, en el quadre **Transcripció** podeu trobar els diàlegs transcrits.

Tasques:

A) Com sabeu, els protagonistes de la sèrie *Merlí* es caracteritzen lingüísticament per fer ús de la varietat dialectal del català oriental o català central. En aquesta activitat haureu de "valencianitzar" els diàlegs dels protagonistes de la sèrie. Per parelles i amb l'ajuda del quadre **Transcripció**, haureu de buscar els seus trets principals en tots els nivells de la llengua (fonètic, lèxic, morfosintàctic i gramatical). A continuació, haureu de "traduir" les característiques que trobeu en els diàlegs dels protagonistes de la sèrie, des de la varietat oriental (català central) a la varietat occidental (valencià).

B) Una vegada hàgeu modificat els diàlegs, haureu d'enregistrar-los en l'apartat **Doblatge**, on trobareu els diàlegs a la vostra disposició, amb l'ajuda d'un micròfon. Podeu ajudar-vos amb els subtítols. Cada participant del grup haurà d'interpretar un personatge. Presteu atenció a les diferències fonètiques.

Transcripció

PRIMERA ESCENA

MERLÍ: Explico massa collons! són uns plastes. Haig de trencar amb aquest rol de professor enrollat. Els adolescents haurien de viure en un altre planeta. I que tornin quan hagin madurat.

EUGENI: El problema no són ells, ets tu. Que si ara me'ls emporto a fer una classe a la cuina, que si fem un partit de futbol disfressats... Mira, Merlí, des del primer dia que vas arribar vas agafar el rol del profe guai, el profe divertit i amb això vas posar en evidència la resta de professors, que només intentem complir amb la nostra obligació.

MERLÍ: Em fa ràbia, eh? Però per primera vegada tens raó. Però, em fa ràbia.

EUGENI: Després no m'estranya que els alumnes es pensin que sou amics i que t'expliquin problemes personals.

MERLÍ: Em venen a plorar a l'espatlla i deixen tot això bavejat i penso que collons foto abraçat a un niñato plorant, no, no, mai més. Mai més.

EUGENI: No ho podràs superar.

MERLÍ: Que no?! Ja et dic jo que això s'ha acabat a partir d'ara. I a sobre, avui tinc reunió de pares, que no els suporto.

Exemple pràctic 2: *Derry Girls*

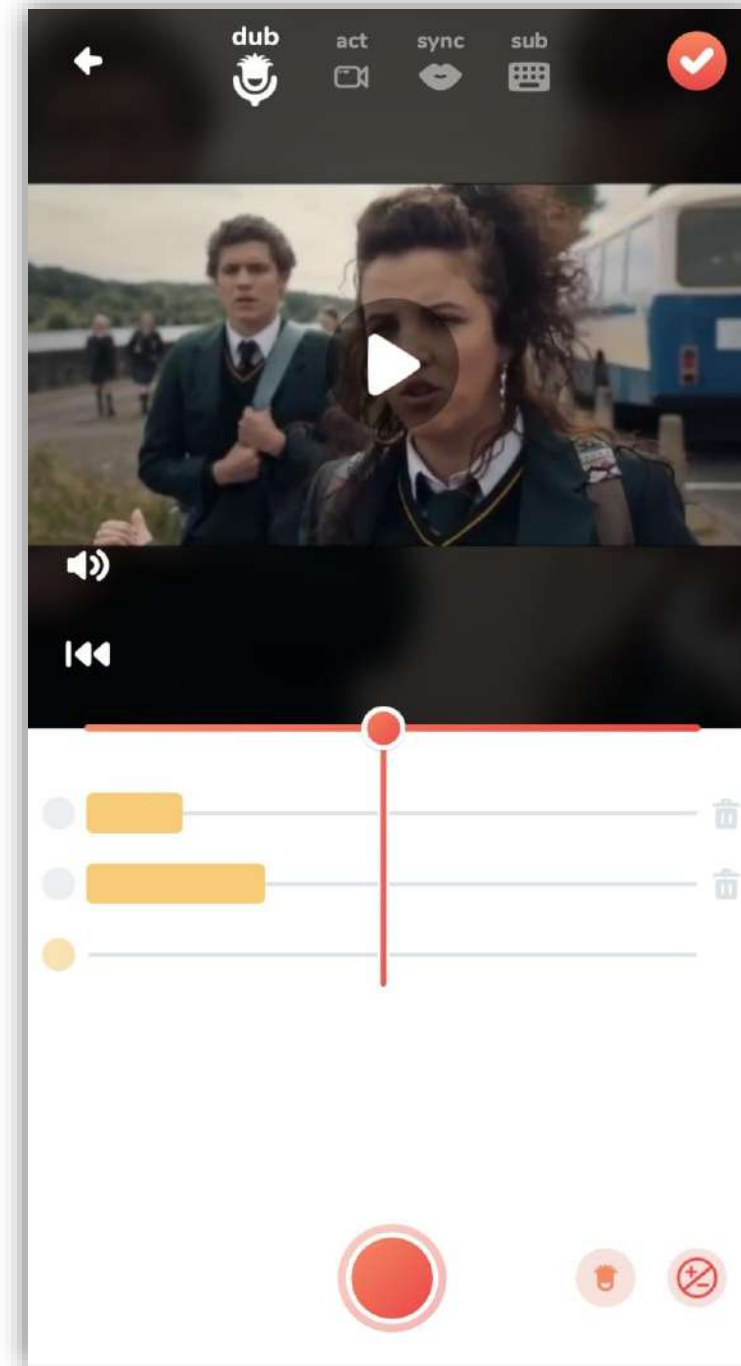
- Recursos: Madlipz + vídeo (0.49" → 0.20") i transcripció
- Tipus de tasca: doblatge (traducció interlingüística) en grups de 3-4 (adaptable)
- Traducció: interlingüística i directa (EN-CAT)
- Contingut: mediació lingüística i sociocultural (conflicte anglo-irlandès, prejudicis lingüístics)
- Habilitats: mediació escrita i oral
- Nivell: A1-A2

Exemple pràctic 2: *Derry Girls*

- Recursos: Madlipz + vídeo (0.49" → 0.20") i transcripció
- Tipus de tasca: doblatge (traducció interlingüística) en grups de 3-4 (adaptable)
- Traducció: interlingüística i directa (EN-CAT)
- Contingut: mediació lingüística i sociocultural (conflicte anglo-irlandès, prejudicis lingüístics)
- Habilitats: mediació escrita i oral
- Nivell: A1-A2

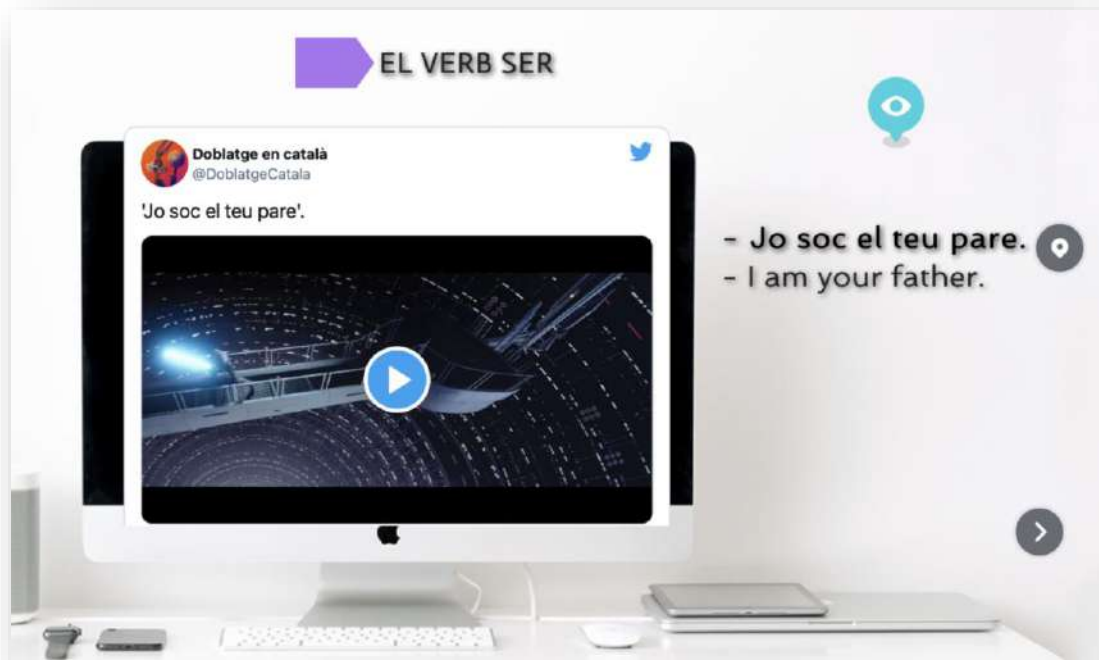

Altres aplicacions (les xarxes): el doblatge com a producte

- *Taster* de 45' aprox. per captar estudiants per al Catalan Evening Course (extracurricular)
- Fragments de pel·lícules internacionals doblades al català (@DoblatgeCatala): buscar frases conegudes i fàcils d'identificar (els clàssics funcionen amb quasi totes les edats)
- Reconèixer aquestes unitats en la seva llengua d'origen els permet recordar fàcilment el **primer input oral en català** que reben i activar **estratègies de mediació**
- L'**element lúdic** (estic aprenent català mirant pel·lis!) fomenta la motivació i que s'animen a matricular-se en els cursos de català
- Les **xarxes** com a font d'input lingüístic i cultural autogestionat

Altres aplicacions (a les xarxes): el **doblatge** com a producte

Conclusions: beneficis, difficultats i reptes

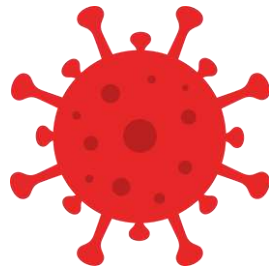
Beneficis

- Introduir **varietat de textos** i crear un **ambient d'aprenentatge interactiu i lúdic** Augmentar la **motivació** dels estudiants (Face-Threatening Acts)
- Exposar els alumnes a **elements lingüístics i culturals autèntics en context (i elements no verbals)**
- **Flexibilitat** i facilitat d'adaptació a les necessitats dels estudiants i els docents
- Foment d'**habilitats transferibles** (lingüístiques, TIC) i l'autoaprenentatge
- Una sola activitat pot promoure l'adquisició i la consolidació de **diverses destreses lingüístiques**
- Afavoreix que els estudiants presten una atenció específica a la prosòdia i la dicció (ritme, entonació, durada dels sons, velocitat...)

Talaván, N. (2013), Kumai, W (1998)

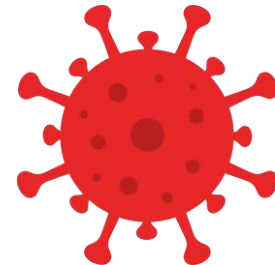
Dificultats i reptes (*Se me n'ha passat la saó? No! Encara som a temps*)

- Poca familiaritat amb la TAV (termes específics, procediments, softwares...)
- Trobar la manera d'integrar-les de manera natural a l'aula (feina que consumeix bastant de temps i energia)
- Dissenyar tasques que puguin engrescar els aprenents i desencoratjar la passivitat en l'aprenentatge de L2
- Necessitat d'aconseguir material i aprendre com usar la tecnologia que fa possible portar a terme aquestes activitats (TIC)

I en temps de pandèmia?

Dificultats i reptes en temps de pandèmia

- Dificultats per a treball en grup (distància social) ➡ activitat asíncrona (monòlegs)
- Limitació dels recursos dels estudiants ➡ treballar a l'aula (informàtica) o a la biblioteca

Reflexions en veu alta i proposicions decents

- Crear una **comunitat pròpia per a l'aprenentatge del CLE** per mitjà de la **TAV** prenent el relleu del projecte encetat per Clipflair
- Crear un **banc d'activitats i materials audiovisuals (vídeos) accessibles** tant per a docents com per a aprenents autònoms

Bibliografia bàsica

Estudis de Traducció

- Jakobson, R. (1959) 'On linguistic aspects of translation' In Reuben A. Brower (ed.), *On translation*, Cambridge, Mass.: Harvard University, Press.

Traducció aplicada a l'ensenyament de L2

- Delisle, J. (1984). *L'analyse du discours: comme méthode de traduction: initiation à la traduction française de textes pragmatiques anglais: théorie et pratique*. Ottawa: Éditions de l'Université d'Ottawa.
- Torralba, G. (2016). "Ensenyament de llengües : el paper de la traducció al llarg de la historia." *Quaderns: revista de traducció*, 2019, núm. 26, pàg. 227-238

Estudis de TAV

- Benecke, B. (2004). "Audio Description", *Meta*, 49, 1, pàg.78-80
- Martínez Sierra, J.J. (2012). *Introducción a la traducción audiovisual*. Murcia: Editum.
- Pereire, A. (2005). "El subtítulado para sordos: estado de la cuestión en España", *Quaderns: revista de Traducció*, 12, pàg. 161-172

TAV aplicada a l'ensenyament de L2

- Baños, R., & Sokoli, S. (2015). Learning foreign languages with ClipFlair: Using captioning and revoicing activities to increase students' motivation and engagement. In K.
- Borthwick, E. Corradini, & A. Dickens (Eds), *10 years of the LLAS elearning symposium: Case studies in good practice* (pp. 203-213). Dublin: Research-publishing.net. doi:10.14705/rpnet.2015.000280

Subtitulació i ensenyament de L2

- Díaz Cintas, J. (2012). Los subtítulos y la subtitulación en la clase de lengua extranjera. *ABEHACHE*, 2(3), 95-114. http://www.hispanistas.org.br/abh/images/stories/revista/Abehache_n3/95-114.pdf
- Talaván, N. (2013). *La subtitulación en el aprendizaje de lenguas extranjeras*. Barcelona: Octaedro. ISBN: 978-84-9921-475-7.
- Torralba, G. (2016). *L'aprenentatge de llengües a través de la traducció audiovisual: la subtitulació com a eina per a l'adquisició de lèxic en llengua estrangera*. Director: Frederic Chaume Varela. Castelló de la Plana. Universitat Jaume I

Doblatge i ensenyament de L2

- Kumai, W. (1996). "Karaoke movies: Dubbing movies for pronunciation". *The Language Teacher Online* 20(9). <http://www.jalt-publications.org/tlt/files/96/sept/dub.html>
- Danan, M. (2010). "Dubbing Projects for the Language Learner: A Framework for Integrating Audiovisual Translation into Task-Based Instruction." *Computer Assisted Language Learning*, 23, 5, pàg. 441-456
- Chiu, Y. (2011). "Can film dubbing projects facilitate EFL learners' acquisition of English pronunciation?" *British Journal Of Educational Technology*, 43(1), E24-E27. doi: 10.1111/j.1467-8535.2011.01252.x

Moltes gràcies per la
vostra atenció!

alba.martinezalarcon@ucc.ie
amartinez@xarxallull.cat

@RosettaGrice